

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 618/19**, рјешавајући апелацију **Ранка Шкрбића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 12. јануара 2021. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Ранка Шкрбића** поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Мал 210543 18 Гж 2 од 27. новембра 2018. године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Ранко Шкрбић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, којег заступа Заједничка адвокатска канцеларија „Пуцар“, Миљкан Пуцар, Славица Граорац и Славко Јандрић, адвокати из Бање Луке, поднио је 8. фебруара 2019. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 Мал 210543 18 Гж 2 од 27. новембра 2018. године. Апелант је 13. фебруара 2020. године допунио апелацију којом је оспорио и Рјешење Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 71 0 Мал 210543 19 Рев од 7. новембра 2019. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је донио Одлуку о допустивости број АП 618/19 од 14. октобра 2020. године којом је апелантова апелација одбачена због протеча рока за подношење апелације.
3. Након тога, Уставни суд је донио Рјешење о преиспитивању одлуке број АП 618/19 од 10. децембра 2020. године којим је утврдио да ће се поновити поступак по конкретној апелацији.
4. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) и од тужене „Радио-телевизија БН“ д.о.о. Бијељина (у даљњем тексту: тужена) затражено је 10. јула 2020. године да доставе одговоре на апелацију.
5. Окружни суд, Основни суд и тужена су доставили одговоре на апелацију у периоду од 22. до 27. јула 2020. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
7. Пресудом Основног суда број 71 0 Мал 210543 15 Мал од 10. јула 2017. године одбијен је као неоснован апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да му је тужена нанијела клевету тако што је свјесно изнијела и пренијела неистине у тексту под насловом „Шкрбић посјетио градилиште“ објављеном 18. фебруара 2015. године на званичној интернет страници тужене (у даљњем тексту: спорни текст), да се обавеже тужена да му надокнади штету изазвану изношењем клевете, да се обавеже тужена да спорни текст уклони са своје званичне интернет странице, као и да му надокнади трошкове парничног поступка. Истом пресудом обавезан је апелант да туженој надокнади трошкове поступка.
8. Рјешењем Окружног суда број 71 0 Мал 210543 17 Гж од 16. новембра 2017. године апелантова жалба је уважена, првостепена пресуда укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Окружни суд је у образложењу рјешења, између осталог, навео да је првостепени суд због погрешног правног становишта да тужена није издавач предметног изражавања и да није пасивно легитимисана у предметној правној ствари пропустио дати оцјену осталих изведених доказа. Слиједом наведеног, Окружни суд је закључио да је првостепени суд поступио супротно одредбама чл. 8 и 191 став 4 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), што је било од утицаја на правилност и законитост првостепене одлуке.
9. У поновљеном поступку Основни суд је донио Пресуду број 71 0 Мал 210543 18 Мал 2 од 5. априла 2018. године којом је усвојен апелантов тужбени захтјев и утврђено да је тужена нанијела клевету апеланту тако што је свјесно изнијела и пренијела неистине у спорном тексту, те је обавезана да апеланту на име накнаде штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа исплати износ од 5.000,00 КМ са законском затезном каматом, као и да спорни текст уклони са интернет странице www.rtvbn.com у року од 15 дана од пријема пресуде. Тужена је обавезана да апеланту накнади трошкове парничног поступка.
10. Из образложења пресуде произлази да је апелант 5. марта 2015. године поднио тужбу Основном суду против тужене ради заштите од клевете наводећи да је тужена 18. фебруара 2015. године на својој званичној интернет страници www.rtvbn.com објавила

спорни текст непознатог аутора који садржи текст: „Бивши министар РС [апелант] надгледа послове реконструкције Клиничког центра на Паприковцу, иако је формално напустио здравство у марту 2013. Ово је доказ да је он и даље сива еминенција здравственог система РС којег је довео на ивицу пропасти након два министарска мандата. Човјек кога бије глас да је сахранио здравство Републике Српске, виђен је у уторак, 17. фебруара како обилази градилиште Јужног крила Клиничког центра, које је у завршној фази. Управо набавка ове опреме преко аустријске компаније 'Варнед' сматра се посљедњим великим послом у којем је учествовао [апелант], уз благослов предсједника РС Милорада Додика. Према сазнањима које је новинар – истраживач Слободан Васковић 30. септембра прошле године објавио на свом блогу, у овом послу [апелант] и Додик биће 'добри' око 30 милиона КМ. [Апелант], како сазнајемо не само што узурпира просторије УБ-КЦ Бања Лука за, само њему знане потребе, већ надгледа овај посао, што потврђују фотографије које су начињене на овом градилишту. Кратко се задржао на састанку у једном од контејнера, а потом се удаљио у свом новом Hyundaiu. Иако власт тврди да је овај пројект повољан јер неће бити финансиран средствима здравственог система РС, већ из кредитних средстава, то не умањује размјере још једне пљачке која је направљена у режији бившег министра здравија РС [апеланта].“ Надаље, апелант је у тужби навео да су у поменутом тексту објављене неистине, увреде и клевета коју је објавила тужена на својој званичној интернет страници, да је текст био доступан грађанима РС и на тај начин изношењем неистина нанесена је штета његовом угледу.

11. У одговору на тужбу тужена је истакла да у цијелости оспорава тужбу и постављени тужбени захтјев наводећи да није власник интернет странице www.rtvbn.com, да је власник поменуте странице Драго Стајић који је регистровао ту адресу на себе. Даље, тужена је навела да је са Александром Камењашевићем, који је закупио адресу www.rtvbn.com, закључила уговор којим су регулисана међусобна права и обавезе, те је у складу с наведеним истакнула приговор пасивне легитимације. Такође, тужена је навела да је из самог чланка видљиво да се ради о чланку портала instinito.com, да се ради само о преношењу информација, те је предложила да суд тужбу одбаци као неуредну, односно одбије као неосновану.
12. Основни суд је навео да је међу парничним странкама спорно да ли је тужена пасивно легитимисана у овој парници, као и основ и висина постављеног тужбеног захтјева.
13. У вези с тим, Основни суд је на основу налаза и мишљења вјештака електротехничке струке утврдио да је власник домена www.rtvbn.com Драго Стајић, уредник те странице је

Александар Камењашевић, док је извор информација на предметној страници приватна телевизија, односно тужена. Надаље, из уговора о пословној сарадњи, који је тужена закључила са Александром Камењашевићем, утврђено је да је тужена ради маркетиншке промоције Александру Камењашевићу уступила на коришћење своје заштитне знакове на интернет презентацији која ће бити постављена на адреси rtvbn.com, мобилним апликацијама, Facebook и Twitter налогима који ће преузимати податке са ове интернет презентације, те се обавезала да ће у свом радио и ТВ програму маркетиншки промовисати интернет презентацију на адреси rtvbn.com. Осим тога, предметним уговором је искључено право Александра Камењашевића да користи заштитне знакове тужене ван обима предвиђеног у уговору. Истим уговором се Александар Камењашевић обавезао да ће сносити сву евентуалну одговорност и накнаду штете према трећим лицима за вијести, прилоге и остале објављене садржаје на интернет презентацији на rtvbn.com, изузев за вијести и остали садржај преузет из радио и телевизијског програма тужене. Основни суд је навео да је неоснован приговор тужене у погледу недостатка пасивне легитимације из разлога што је спорни текст објављен на интернет страници са заштитним знаком тужене, којом приликом се тужена позвала на закључени уговор о пословној сарадњи са Александром Камењашевићем, који не искључује њену одговорност из разлога што је као регистровани јавни емитер имала легитиман интерес да прати и провјерава које се информације објављују под њеним заштићеним знацима, односно контролисати садржај објављених информација.

14. Основни суд је образложио да је на основу проведених доказа, те њиховом оцјеном у смислу члана 8 ЗПП-а утврдио да међу странкама није спорно да је 18. фебруара 2015. године на интернет страници www.rtvbn.com објављен спорни текст (са садржајем наведеним као у тужби), којим су о апеланту изнесене неистините чињенице, што представља радњу клевете којом му је нанесена штета, те да због тога постоји основ за апелантово обештећење на основу одредаба Закона о заштити од клевете РС (у даљњем тексту: ЗЗК). Надаље, Основни суд је утврдио да је апелант за спорни текст сазнао од пријатеља (након чега је и сам погледао спорни текст на порталу тужене), да је у том тексту на један непристојан и ружан начин описан његов долазак на Клинички центар Бања Лука, с циљем дискредитације његове личности, да он то надзире и контролише из личних разлога тврдећи како је то дио криминалне радње. На основу тако утврђеног чињеничног стања, Основни суд је примјеном одредаба члана 1 став 1 тачка в, члана 5 став 1 и члана 7 ЗЗК-а, члана 10 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и

основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и чл. 198, 199 и 200 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), које одредбе је цитирао, закључио да спорни текст који је објављен на интернет страници www.rtvbn.com коју је контролисала тужена представља дјело клевете којом је нанесена штета апеланту. Наиме, према оцјени Основног суда, у конкретном случају спорна изражавања садрже чињеничне наводе за које тужена није претходно учинила разумне напоре да их провјери и за које у поступку пред судом није пружила доказе да је спорни текст истинит.

15. Основни суд је даље навео да тужена у одговору на тужбу и у току поступка није ни тврдила да су чињенице које су наведене у спорном чланку истините јер је остала при тврдњи да није власник интернет странице www.rtvbn.com, већ да је власник поменуте странице треће лице. У овом поступку, у складу са одредбом чл. 7 и 123 ЗПП-а, тужена је имала могућност да докаже да је пренесено изражавање истинито, али она није доказала ту чињеницу, па стога се није могла ослободити одговорности за штету која је настала апеланту. Осим тога, Основни суд је оцијенио да не постоји основ за ослобађање тужене одговорности ни према члану 6 ЗЗК-а јер изношење спорног текста не представља тачну информацију нити вриједносни суд. У том правцу, Основни суд је појаснио да је утврдивши чињенично стање и примијенивши материјално право закључио да је тужена својом активношћу, односно пропуштањем активности, на интернет страници коју је контролисала објавила неистините и увредљиве садржаје и тако омогућила да трећим лицима буде доступан клеветнички текст против апеланта. Основни суд је навео да тврдња тужене да није власник поменуте интернет странице и да није била обавезна контролисати њен садржај није доказана.
16. Основни суд је приликом одлучивања о висини тужбеног захтјева цијенио значај повријеђеног добра и циљ накнаде узимајући у обзир околности конкретног случаја. Основни суд је, према својој оцјени, цијенећи све околности под којима је штета настала, апеланту досудио износ од 5.000,00 КМ јер се тачна висина износа није могла утврдити или би се могла утврдити са несразмјерним тешкоћама.
17. У вези с дијелом тужбеног захтјева којим је апелант захтијевао да се тужена обавезе да спорни текст уклони с интернет странице www.rtvbn.com, Основни суд је имао у виду одредбу члана 199 ЗОО-а, којом је прописано да у случају повреде права личности суд може наредити на трошак штетника објављивање пресуде, односно исправке. Аналогно наведеној одредби, која има циљ умањење штете апеланту, а у конкретном поступку апелант је доказао да је у односу на њега спорним изношењем учињена повреда части и

угледа, Основни суд је оцијенио да је основан захтјев за обавезивање тужене за уклањање спорног текст са интернет странице www.rtvbn.com, те је апелантов тужбени захтјев и у том дијелу усвојен.

18. Пресудом Окружног суда број 71 0 Мал 210543 18 Гж 2 од 27. новембра 2018. године уважена је жалба тужене и првостепена пресуда преиначена тако што је одбијен апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се обавезе тужена да му због клевете накнади штету у одређеном новчаном износу (све прецизније наведено у изреци пресуде).
19. Окружни суд је у образложењу пресуде поновио чињенично стање и одлучење првостепеног суда, те је навео да нису основани жалбени наводи тужене у којима је истицала да је првостепена пресуда заснована на налазу и мишљењу вјештака електротехничке струке који је изашао из обима вјештачења одређеног рјешењем суда, као и жалбени наводи да нигдје не пише да је тужена могла контролисати све информације које су објављене на интернет страници www.rtvbn.com, о чему се тај суд исцрпније изјаснио на стр. 4 и 5 образложења пресуде.
20. Међутим, Окружни суд је оцијенио да тужена жалбом основано указује да није јасно којим то ријечима је апеланту (очигледном грешком је наведено туженом) умањен углед, да то није могуће закључити нити из изреке, нити из образложења пресуде и да није јасно шта је спорно у тексту да је апелант дошао да види градилиште и како је то њему могло да уруши углед, те да нема доказа да је дошло до повреде апелантовог угледа објављивањем спорног текста. У вези с тим, Окружни суд се позвао и цитирао одредбе члана 1 став 1 тачка в, те чл. 5 и 6 ЗЗК-а нагласивши да у конкретном случају спорно изражавање које се односи на спорни текст који је тужена објавила под насловом: „Шкрбић посјетио градилиште“, који је цитирао, представља вриједносне судове, односно мишљење тужене и преношење мишљења новинара – истраживача Слободана Васковића које је објављено на блогу овог новинара 30. септембра 2014. године и не садржи било какве чињенице и наводе чија би се истинитост или неистинитост могла доказати. Дакле, објављено изражавање тужене нема карактер чињеница које су подобне за доказивање, па самим тим нема ни карактер клевете, како то дефинише одредба члана 5 ЗЗК-а која би узроковала штету апелантовом угледу и достојанству коју би тужена морала да надокнади. Окружни суд је закључио да се у конкретном случају ради о субјективној процјени догађаја око изградње јужног крила Клиничког центра у Бањој Луци, а не о чињеницама како је то погрешно закључио првостепени суд, тако да ово изражавање нема елементе клеветничког изражавања како то дефинише одредба члана 5 став 1 ЗЗК-а.

21. Даље, Окружни суд је навео да код утврђивања постојања клевете треба имати у виду циљ ЗЗК-а, дакле направити границу између скупа чињеница које представљају неистиниту информацију и које се морају у поступку доказати да су оне довеле до повреде угледа одређеног лица па да би суд могао својом одлуком санкционисати такву информацију и вриједносних судова јер вриједносни судови представљају вредновање нечијег поступка и у том вредновању није садржана тврдња о неком догађају или стању јер они не садрже минимум чињеница које би се могле провјерити објективним доказима.
22. У том смислу, Окружни суд је појаснио да циљ уплитања у слободу изражавања увијек мора пажљиво испитати јер није увијек могуће повући оштру границу између тврдње о постојању неке околности и изјаве о њеном вредновању. Ради се дакле о фактичком питању које се рјешава према појединим случајевима, често се под оцјеном неког догађаја износи или проноси тврдња о његовом постојању. Право на слободно изражавање, као демократски принцип, штите одредбе Европске конвенције (члан 10), као и одредбе ЗЗК-а (члан 6 став 1 тачка а). Право на слободу изражавања је примјенљиво не само на информације или идеје које су примљене позитивно или се сматрају неувредљивим или изазваним незнањем већ и на оне које вријеђају, шокирају или узнемиравају државу, неки сегмент становништва или појединца, јер су то захтјеви плурализма, толерантности и широкоумља, без којих нема ни демократског друштва. Окружни суд је даље навео да је апелант био министар здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске до 2013. године, амбасадор Босне и Херцеговине у Србији током 2014. и 2015. године, након чега је изабран за декана Медицинског факултета у Бањој Луци, па је неупитно да је политичка и јавна личност и сасвим је нормално да његово појављивање на локалитету гдје се врши реконструкција Клиничког центра на Паприковцу изазива знатижељу и доводи до изражавања одређених мишљења која не морају бити позитивна. У вези с тим, Окружни суд је истакнуо да су границе критичког коментара шире када је у питању јавна личност јер се такве личности неизбјежно и свјесно излажу у виду јавности и стога морају показати посебно висок степен толеранције.
23. Окружни суд је навео да се у конкретном случају ради о субјективној процјени и мишљењу аутора изражавања (који је пренијела тужена) у вези с појавом апеланта као бившег министра здравства на локалитету гдје се изводе радови на изградњи јужног крила Клиничког центра у Бањој Луци, изражавању мишљења о апелантовом раду док је био министар здравства, преношењу мишљења независног новинара – истраживача Слободана Васковића да ће апелант због учествовања у послу набавке опреме преко

аустријске компаније „Вамед“ заједно са Додиком бити „добар“ за око 30 милиона КМ. При томе, Окружни суд је оцијенио да изражавање тужене нема карактер чињеница подобних за доказивање, како је то погрешно закључио првостепени суд, због чега наведено изражавање нема елементе клеветничког изражавања, како то дефинише одредба члана 5 став 1 ЗЗК-а, на шта је жалба тужене основано указала.

24. Апелант је у допуни апелације од 13. фебруара 2020. године обавијестио Уставни суд да је Врховни суд, одлучујући о његовој ревизији изјављеној против пресуде Окружног суда од 27. новембра 2018. године, донио Рјешење број 71 0 Мал 210543 19 Рев од 7. новембра 2019. године којим је предметну ревизију одбацио као недозвољену. У образложењу предметног рјешења Врховни суд је навео да, према одредби члана 237 став (2) Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), ревизија није дозвољена ако вриједност оспореног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000,00 КМ, а у привредним споровима 50.000,00 КМ. У вези с тим, Врховни суд је истакао да у конкретном предмету вриједност оспореног дијела правоснажне пресуде износи 5.000,00 КМ (за који износ је одбијен апелантов тужбени захтјев), што значи да имовински цензус, као критеријум услова допуштености ревизије у смислу члана 237 став (2) ЗПП-а, није остварен, те да ревизија са становишта наведене законске одредбе није допуштена. Осим тога, сагледавајући изузетну допустивост ревизије у смислу одредбе члана 237 став (3) ЗПП-а, Врховни суд је истакнуо да апелант није, у смислу става 4 наведеног члана, сачинио ревизију тако да је дефинисао спорно питање, нити је изнио разлоге због којих сматра да је то питање важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, нити је било чиме указао да нижестепени судови различито суде у сличним ситуацијама или да таквих или сличних предмета има у броју који би оправдавао одлучивање о недозвољеној ревизији.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

25. Апелант сматра да му је оспореном одлуком повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

26. Апелант је описао хронологију предметног поступка нагласивши да је против пресуде Окружног суда изјавио ревизију Врховном суду, али да је због неизвјесности ситуације у којој искључиво од Врховног суда зависи одбацивање или улазак у меритум предметног правног питања доведен у положај правне неизвјесности и правне несигурности, чиме је директно угрожено његово право на приступ суду и право на дјелотворан правни лијек. Апелант је указао да су у правоснажно окончаним поступцима пред Основним судом у Требињу број 95 0 П 029356 13 П, Основним судом у Котор Вароши број 073-0-Р-07-00078, Основним судом у Бањој Луци број 71 0 П 195427 14 П и Основним судом у Бањој Луци број 71 0 П 187186 14 П заузети дијаметрално супротни ставови у односу на оспорену пресуду (апелант у прилогу апелације није доставио наведене пресуде). Надаље, апелант наводи да је оспореном пресудом Окружни суд повриједио поступак у смислу одредбе члана 191 ЗПП-у јер није дао никакво образложење зашто је и из којих разлога донио другачију одлуку у односу на рјешење од 16. новембра 2017. године из овог истог поступка.
27. Апелант наводи да погрешно заузети став Окружног суда да спорни текстови нису клевета већ да се ради о субјективној процјени тужене нема никакво упориште у чињеницама и доказима изведеним у току поступка. У конкретном случају, клевете пласиране од тужене су се могле врло лако доказати јер представљају неистину, а не вриједносни суд. Тужена је поступала противно ЗЗК јер није предузела све кораке, и то не само разумне него ни оне минималне како би провјерила тачност изнесеног, па чак и у случају да је постојао легитимни циљ, а није. Надаље, истиче да није вршио надзор над радовима УБ-КЦ Бања Лука, да никада није примио 30 милиона, нити је учинио било шта на штету државе и здравственог система РС. Поред тога, истакнуо је да против њега никада није вођен никакав поступак за коруптивна дјела која му се предметним клеветама стављају на терет, чиме је јасно да је коначна намјера тужене била да код читалаца створи лажно убјеђење да се апелант бави незаконитим радњама и пословима.
28. Апелант је у допуни апелације оспорио рјешење Врховног суда од 7. новембра 2019. године.

б) Одговор на апелацију

29. Окружни суд је навео да у поступку пред тим судом нису повријеђена нити прекршена права на која се апелант позива, слиједом чега је предложио да се апелација одбије као неоснована.

30. Тужена је навела да апелант није тражио преиспитивање оспораване одлуке са аспекта повреде права на приватни и породични живот, о којој повреди би се евентуално могло радити, па стога Уставни суд и не може преиспитивати оспоравану одлуку са аспекта повреде овог права, имајући у виду одредбу члана 31 Правила Уставног суда којом је предвиђено следеће: „При одлучивању Уставни суд, у правилу, испитује да ли постоје само оне повреде које су изнесене у захтјеву/апелацији“. Стога, имајући у виду све претходно наведено, како апелант није у својој апелацији изнио наводе који покрећу питање повреде права на правично суђење, те како није проблематизовао питање повреде права на приватни и породични живот, тужена је предложила да Уставни суд апелацију одбаци као *prima facie* неосновану.

V. Релевантни прописи

31. **Закон о заштити од клевете** („Службени гласник РС“ број 37/01) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Овим законом уређују се прихватљива ограничења слободе изражавања у погледу грађанске одговорности за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем нечег неистинитог и потврђује да:

а) право на слободу изражавања, које је гарантовано Уставом Републике Српске и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, представља један од основа демократског друштва, посебно када се ради о питањима од политичког и јавног интереса;

б) право на слободу изражавања штити садржај изражавања, као и начин на који је изнесен и не примењује се само за изражавања која се сматрају корисним или неувредљивим него, такође и за она која могу да увреде, шокирају или узнемире;

в) средства информисања имају врло значајну улогу у демократском процесу као јавни посматрачи и снабдевачи јавности информацијама.

Члан 3.

У смислу овог закона:

а) „изражавање“ значи било какву изјаву, нарочито укључујући: сваки усмени, писани, аудио, визуелни или електронски материјал, без обзира на садржај, форму или начин изношења или преношења;

б) „јавни орган“ значи сваки законодавни, судски, извршни или други управни орган, сваки орган који је именован или установљен у складу са законом, а обавља јавну функцију и правно лице које је у власништву или је контролисано од стране једног од горе наведених јавних органа;

в) „јавни службеник“ значи свако лице које је запослено у јавном органу;

г) „аутор“ је свако лице које износи или проноси изражавање.

Члан 5.

1. Свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно је за клевету, ако је то лице проузроковало штету у својству аутора, уредника или издавача изражавања, или у својству лица које је на неки други начин ефикасно контролисало садржај тог изражавања, као и правно лице које је објавило изражавање.

2. Лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету ако је намерно или услед непажње изнело или пронело изражавање.

3. Када се изражавање односи на питања од политичког или јавног интереса, лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету изношењем или проношењем изражавања ако је то лице знало да је изражавање неистинито или је непажњом занемарило неистинитост изражавања. Исти стандард одговорности примењује се ако је оштећени био или је јавни службеник или је кандидат за функцију у јавном органу и ако врши, према општем схватању јавности, значајан утицај на питања од политичког или јавног интереса.

4. Када се изражавање односи на преминулу особу, наследник првог реда те особе може поднети тужбу у смислу овог закона ако изражавање проузрокује штету и његовом личном угледу.

Члан 6.

У следећим случајевима неће се одговарати за клевету:

а) ако се ради о изражавању мишљења или када је изражавање у суштини истинито;

б) ако је лице које је наводно проузроковало штету било по закону обавезно износити или проносити изражавање, или износити или проносити изражавање у току законодавног, судског или управног поступка;

в) ако је изношење или проношење изражавања било разумно.

Када суд доноси овакву одлуку, узима у обзир све околности случаја, нарочито укључујући: начин, облик и време изношења или проношења изражавања, природу и степен проузроковане штете, добронамерности и придржавања опште прихваћених професионалних стандарда од стране штетника, вероватност да би штета настала да изражавање није изнесено или пронесено, податак да ли изражавање садржи објективну и тачну информацију о изражавању других лица и да ли се односи на питања из приватног живота оштећеног или питања од политичког или јавног значаја.

Члан 7.

При утврђивању одговорности и додељивању накнаде у смислу овог закона потреба за ограничавањем права на слободу изражавања мора бити јасно утврђена у складу са чланом 10. (2) Европске конвенције о људским правима и судском праксом Европског суда за људска права.

32. Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“ 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 – одлука УСРС, 45/09 – одлука УСРС, 49/09 и 61/13). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду БиХ који гласи:

Члан 237.

Странке могу изјавити ревизију против правоснажне пресуде донесене у другом степену у року од 30 дана од дана достављања преписа пресуде, а у привредним споровима у року од 15 дана.

Ревизија није дозвољена ако вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000 КМ, а у привредним споровима 50.000 КМ.

У случајевима у којима ревизија није дозвољена према одредби става 2. овог члана, странке могу поднијети ревизију против другостепене пресуде ако одлука о спору овиси о рјешењу некога материјалноправног или процесноправног питања важног за осигурање јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, а нарочито:

1) ако о том питању ревизијски суд још није заузео схваћање одлучујући о појединим предметима или на сједници одјељења, а ријеч је о питању о којем постоји различита пракса другостепених судова,

2) ако је о том питању ревизијски суд већ заузео схваћање, али је одлука другостепеног суда заснована на схваћању које није подударно с тим схваћањем,

3) ако је о том питању ревизијски суд већ заузео схваћање и пресуда се другостепеног суда заснива на том схваћању, али би, уважавајући разлоге изнесене током претходног првостепеног и жалбеног поступка због промјене у правном систему, увјетоване новим законодавством или међународним споразумима, те одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине, Европског суда за људска права - требало да се преиспита судска пракса.

У ревизији из става 3. овог члана странка треба да јасно назначи правно питање због којег је поднијела ревизију, уз одређено навођење прописа и других важећих извора права који се на њега односе, те изложи разлоге због којих сматра да је оно важно за осигурање јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени.

VI. Допуствост

33. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.
34. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60

дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

35. У конкретном случају, Уставни суд налази да је апелант изјавио ревизију Врховном суду против Пресуде Окружног суда број 71 0 Мал 210543 18 Гж 2 од 27. новембра 2018. године. С обзиром на то да је ревизија одбачена као недопуштена због формалних разлога, слиједи да је коначна одлука у предметном поступку оспорена пресуда Окружног суда од 27. новембра 2018. године. Дакле, предмет оспоравања апелацијом је пресуда Окружног суда од 27. новембра 2018. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 10. децембра 2018. године, а апелација је поднесена 8. фебруара 2019. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива.
36. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

37. Апелант оспорава пресуду Окружног суда тврдећи да су том пресудом повријеђена његова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члана 13 Европске конвенције.
38. Уставни суд има у виду да је коначном оспореном одлуком одбијен апелантов тужбени захтјев којим је тражио накнаду нематеријалне штете због клевете и повреде угледа, која му је, према његовим тврдњама, проузрокована изношењем и проношењем неистине у спорном тексту. Сходно томе, како се суштина апелантовог захтјева односи на заштиту „права на углед“, које је заштићено чланом 8 Европске конвенције, Уставни суд ће, слиједећи праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), у конкретном случају прије свега испитати да ли је Окружни суд дао довољне и релевантне разлоге за ускраћивање заштите по том члану (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2043/12 од 22. децембра 2015. године, тачка 22, доступна на www.ustavnisud.ba), односно да ли је оспореном одлуком постигнута

правична равнотежа између два супротстављена права, права на углед и права на слободу изражавања, а затим испитати наводе у вези с правом на правично суђење.

Право на приватни и породични живот, дом и преписку

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти се не смију мијешати у остваривање овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересима националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

39. Суштина апелационих приговора се односи на незадовољство ставом Окружног суда који је уважио жалбе тужене, те сходно томе преиначио пресуду Основног суда и одбио апелантов тужбени захтјев за накнаду нематеријалне штете на име повреде угледа и части. Апелант сматра да је Окружни суд произвољно примијенио право на његову штету јер је извео погрешан закључак да се у околностима конкретног случаја ради о изношењу мишљења, а не о изношењу неистинитих тврдњи, односно клевети. Апелант тврди да су се клевете пласиране спорним текстовима могле врло лако доказати јер представљају неистину, а не вриједносни суд.
40. Сходно наведеном, Уставни суд ће испитати да ли је Окружни суд, који је донио коначну одлуку у предметном поступку и коју апелант оспорава, приликом одлучења постигао правичан баланс између права тужене на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције и апелантовог права на заштиту угледа. Уставни суд подсјећа да су релевантни критеријуми за тест пропорционалности у таквим случајевима утврђени у пракси Европског суда у предмету *Von Hannover против Њемачке* (види Европски суд, *Von Hannover против Њемачке* (број 2) (ГЦ), број 40660/08 и 60641/08, ст. 109-113, ЕCHR 2012) Ти критеријуми су: допринос расправи од јавног интереса; колико је позната личност о

којој је ријеч и шта је предмет извјештавања, понашање лица о којем је ријеч прије објављивања и, гдје је примјењиво, озбиљност санкције. Уставни суд сматра да су наведени критеријуми *mutatis mutandis* примјењиви и у конкретном случају.

41. Примјењујући конкретне критеријуме на предметни случај, Уставни суд запажа да се спорни текст бавио критиком и апелантовим поступањима у погледу изградње јужног крила Клиничког центра у Бањој Луци. У вези с тим, Уставни суд запажа да из чињеница конкретног предмета произлази да је апелант био министар здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске до 2013. године, амбасадор Босне и Херцеговине у Србији током 2014. и 2015. године, након чега је изабран за декана Медицинског факултета у Бањој Луци. Уставни суд прихвата да је питање апелантовог понашања у току обављања наведених јавних функција представљало „тему“ од општег интереса, те да је спорни текст који се бавио питањем злоупотребе његових функција, као такав, представљао допринос „теми“, односно дебати од општег интереса. При томе, Уставни суд понавља да не само да штампа има задатак саопштавати информације о свим питањима од јавног интереса, већ и да јавност има право добијати их, док су јавне личности неизбјежно и свјесно изложене помном испитивању сваке своје ријечи и дјела како од новинара тако и од најшире јавности, те стога морају показати и већи степен толеранције у односу на друга лица. С друге стране, Уставни суд указује да члан 10 Европске конвенције прихвата ограничења слободе изражавања да би се одржали достојанство и ауторитет суда (види Уставни суд, Одлука АП 840/06 од 25. јануара 2008. године, тачка 28).
42. Уставни суд запажа да је Окружни суд, који је у конкретном случају донио коначну одлуку, заузео став да је спорно изражавање тужене изношење мишљења о апелантовом раду док је био министар здравства, односно преношење мишљења независног новинара – истраживача Слободана Васковића да ће апелант због учествовања у послу набавке опреме преко аустријске компаније „Вамед“ заједно са Додиком бити „добар“ за око 30 милиона КМ, што су све заправо вриједносни судови који нису подобни за доказивање, односно да се у околностима конкретног случаја не ради о клевети у смислу члана 5 ЗЗК-а.
43. Уставни суд подсјећа да се у предметима који покрећу питање клевете спорна изражавања и изјаве морају сагледавати у контексту различитих аспеката, при чему се битна разлика повлачи између чињеничних изјава и вриједносних судова. Стога су редовни судови имали обавезу да на основу проведених доказа и њиховом оцјеном у околностима конкретног случаја направе јасну разлику између чињеница и мишљења јер се постојање

чињенице може доказати, а за истину се на основу вриједносне оцјене не може дати доказ (види Европски суд, *Lingens против Аустрије*, пресуда од 8. јула 1986. године, серија А, број 103, став 46; и Уставни суд, Одлука број *АП 1005/04* од 2. децембра 2005. године). При томе треба нагласити да и мишљење мора имати чињенични основ који га може поткријепити јер у супротном може бити претјерано (види Европски суд, *Feldek против Словачке*, пресуда од 12. јула 2001. године, представка број 29032/95, став 76).

44. Доводећи наведене стандарде на конкретан случај и имајући виду образложење из оспорене пресуде, Уставни суд сматра да је Окружни суд спорна изражавања сагледао из више угла управо како то прописују релевантне одредбе ЗЗК-а, те члан 10 Европске конвенције закључивши да се у конкретном случају ради о субјективној процјени и мишљењу аутора изражавања (који је пренијела тужена) у вези с појаву апеланта као бившег министра здравства на локалитету гдје се изводе радови на изградњи јужног крила Клиничког центра у Бањој Луци, те изражавању мишљења о апелантовом раду док је био министар здравства. У вези с тим, Уставни суд сматра да изнесено, односно пренесено изражавање има карактер вриједносних судова којим је тужена изразила мишљење о апелантовом поступању за вријеме и у вези с његовим обављањем функције министра у Влади РС, те је у спорном тексту изнесен критички осврт на његов мандат и поступање, односно стање у здравству током и након окончања његовог мандата. Поред тога, Уставни суд запажа да апелант није тражио од тужене да објави деманти спорног изражавања, у смислу члана 8 ЗЗК-а, како би ублажио штетне посљедице за које тврди да су настале. Стога, у таквим околностима Уставни суд не може извести закључак који се сугерише наводима апелације да је оспорена пресуда донесена као резултат произвољне примјене ЗЗК-а.
45. Имајући у виду све наведено, посебно садржај спорног изражавања, понашање апеланта и тужене, те вријеме и начин изражавања, Уставни суд сматра да је Окружни суд у околностима конкретног случаја у довољној мјери сагледао све релевантне околности конкретног случаја закључивши да се у конкретном случају не ради о клевети, у смислу ЗЗК-а, нити о одговорности тужене. Уставни суд сматра да је Окружни суд приликом одлучења у довољној мјери избалансирао право апеланта као јавне личности на заштиту његовог угледа у смислу члана 8 Европске конвенције и права тужене на слободу изражавања у смислу члана 10 Европске конвенције дајући у релевантним околностима предност праву тужене на слободу изражавања.

46. Према томе, Уставни суд закључује да није дошло до кршења члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

47. Уставни суд, прије свега, истиче да се предметни поступак односи на питање накнаде нематеријалне штете због наводно учињене клевете, дакле неспорно се ради о предмету грађанскоправне природе, те стога апелант ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

48. Апелант указује да је оспорена пресуда донесена као резултат произвољне примјене права. Осим тога, сматра да је због неизвјесности ситуације у којој искључиво од Врховног суда зависи одбацивање или улазак у меритум предметног правног питања доведен у положај правне неизвјесности и правне несигурности, чиме је директно угрожено његово право на приступ суду и право на дјелотворан правни лијек. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, наглашава да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је, евентуално, дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично

суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима. Наиме, Уставни суд као ни Европски суд неће дјеловати као суд „четврте инстанце“ и доводити у питање пресуде домаћих судова у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, осим када се њихови закључци могу сматрати произвољним или очигледно неразумним (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Vochan против Украјине*, пресуда од 5. фебруара 2015. године, став 61).

49. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда, како у поступку утврђивања чињеница тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Сходно наведеном, Уставни суд ће испитати да ли је чињенично стање погрешно утврђено, односно да ли је приликом одлучења дошло до произвољне примјене материјалног права.
50. Доводећи у везу наведене ставове с конкретним предметом, Уставни суд примјећује да је Окружни суд одлучујући о жалби тужене примјеном члана 229 став (1) тачка 4 уважио њену жалбу и преиначио првостепену пресуду, те у цијелости одбио апелантов тужбени захтјев јер је у битном закључио да се у околностима конкретног случаја не ради о клевети и да се у таквим околностима не може говорити о одговорности тужене, за што је Окружни суд дао прихватљиво образложење. Поред тога, апелант и не тврди да му је током поступка било ускраћено неко процесно право да у поступку учествује равноправно са туженом, па чињеница да се апелантов став о основаности његовог тужбеног захтјева не подудара са ставом Окружног суда *per se* не покреће питање кршења права на правично суђење. Према томе, сагледавајући предметни поступак у цјелини, Уставни суд у образложењу пресуде Окружног суда не запажа произвољност у погледу примјене права на начин како то апелант износи у апелацији. Уставни суд сматра да је

Окружни суд дао јасно образложење због чега је неоснован апелантов тужбени захтјев, при чему из датог образложења не произлази да је примјена права била произвољна и на апелантову штету.

51. У вези с апелационим наводима да му је због неизвјесности ситуације у којој искључиво од Врховног суда зависи одбацивање или улазак у меритум предметног правног питања, доведен у положај правне неизвјесности и правне несигурности, чиме је директно угрожено његово право на приступ суду, Уставни суд истиче да право на приступ суду, гарантовано у члану 6 став 1 Европске конвенције, није нити може бити апсолутно право и оно може бити предмет ограничења. Међутим, та ограничења не могу бити толиког обима да „је сама суштина права умањена“ (види Европски суд, *Guerin protiv Француске*, пресуда од 29. јула 1998, 1998-V). Даље, ограничење неће бити у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције ако не служи легитимном циљу и ако не постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који се жели остварити (види *Bellet protiv Француске*, пресуда од 20. новембра 1995, серија А, том 333). Имајући у виду да је апелант у конкретном предмету учествовао као странка у првостепеном и другостепеном поступку пред редовним судовима и да је у тим поступцима имао могућност и користио правне лијекове прописане законом, Уставни суд сматра да због наводне неизвјесности, како је навео апелант, није доведена у питање суштина апелантовог права на судску заштиту, већ је то право (у ревизионом поступку) ограничено испуњавањем одређених законом прописаних услова, што је пропорционално легитимном циљу поштовања правног поретка и ефикасног функционисања судова. Слиједом наведеног, Уставни суд сматра да у поступку пред Врховним судом није повријеђено апелантово право на правично суђење и право на приступ суду као сегмент права на правично суђење загарантованог чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције.

52. Напосљетку, у погледу апелантових навода којима је указао да су у правоснажно окончаним поступцима пред Основним судом у Требињу број 95 0 П 029356 13 П, Основним судом у Котор Вароши број 073-0-Р-07-00078, Основним судом у Бањој Луци број 71 0 П 195427 14 П и Основним судом у Бањој Луци број 71 0 П 187186 14 П заузети дијаметрално супротни ставови у односу на оспорену пресуду, Уставни суд запажа да апелант у прилогу апелације није доставио наведене пресуде. Услијед тога, Уставни суд на основу апелантових тврдњи о наводном садржају тих одлука није могао закључити да су чињенице у том предмету сличне као у предметном поступку да би се могло говорити о

различитом поступању у пресуди оспореној предметном апелацијом. Осим тога, Уставни суд подсјећа да само постојање противрјечних судских одлука у оквиру истог суда, што у конкретном случају није ријеч, у погледу истог чињеничног и правног питања не доводи нужно до повреде начела правне сигурности као неодвојивог елемента права на правично суђење уколико таквим постојањем нису створене дубоке и дугорочне разлике у пракси једног суда (континуирана несигурност, види Одлуку о допустивости број АП 1745/14 од 7. марта 2017. године), за шта апелант у конкретном предмету није предочио доказе.

53. Стога, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције неосновани.

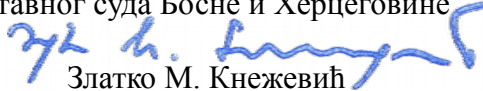
Остали наводи

54. Апелант сматра да му је оспореном одлуком прекршено и право на имовину и дјелотворан правни лијек. С обзиром на то да апелант наводе о кршењу ових права своди на наводе о произвољној примјени права, што је Уставни суд испитао у претходним тачкама ове одлуке у оквиру права на правично суђење утврдивши да произвољности у том сегменту није било, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ни кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, а ни права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

VIII. Закључак

55. Уставни суд закључује да оспореном пресудом није дошло до кршења апелантовог права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције јер је Окружни суд у балансирању права апеланта као политичара на углед из члана 8 Европске конвенције и права тужене као медијске куће на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције у околностима конкретног случаја постигао разумну равнотежу између наведених конкурентских права.
56. Нема ни кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је Окружни суд уважавајући жалбу тужене утврдио да спорна изражавања немају карактер клевете у смислу члана 5 ЗЗК-а, за што је дато довољно јасно образложење које се не доима произвољним и када оспореном одлуком није доведена у питање сама суштина апелантовог права на приступ суду.

57. Такође, Уставни суд сматра да нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције када се наводи о кршењу наведених права заснивају на наводима о погрешно утврђеном чињеничном стању и погрешној примјени права, а Уставни суд је утврдио да није било произвољности у том погледу.
58. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.
59. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине

Златко М. Кнежевић